

Temat: Król pilnie potrzebny! Kto i jak wybierał władcę Polski? Wolne elekcje.

Przypomnij sobie **polskich władców okresu średniowiecza**. Poniżej znajduje się pięciu z nich. Na pewno rozpoznasz ich z łatwością. Do wizerunku dobierz imię i przydomek władcy. Następnie uporządkuj ich postacie chronologicznie od najdawniej panującego do rządzącego najbliższej naszych czasów.



Kazimierz Wielki

Mieszko I

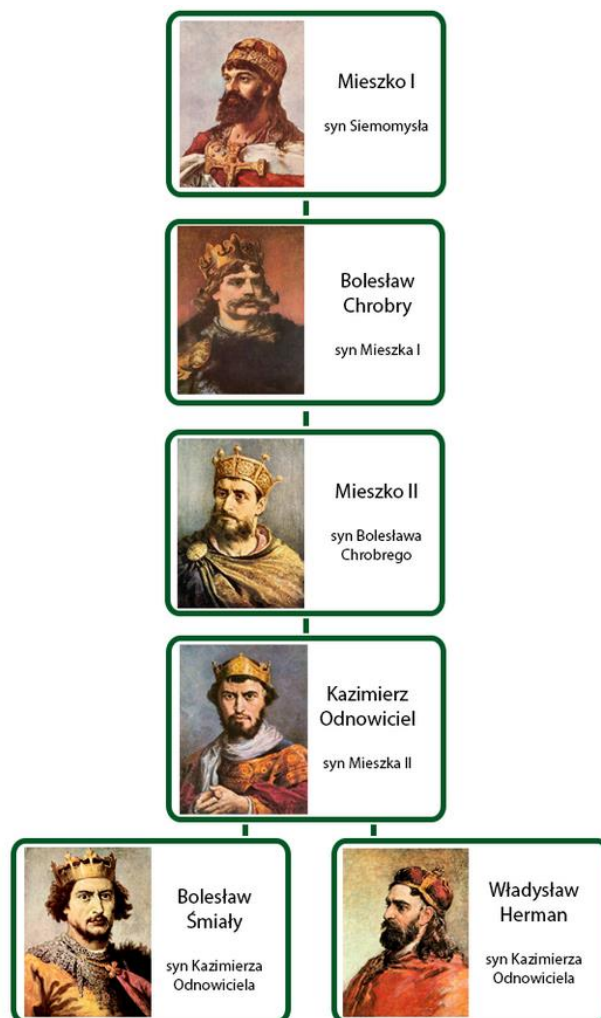
Władysław Jagiełło

Kazimierz Odnowiciel

Władysław Łokietek

Spójrz na fragment tablicy genealogicznej dynastii Piastów. Pokazuje ona kolejnych władców Polski, począwszy od pierwszego historycznego władcy - Mieszka I. Szczególną uwagę zwróć na relacje pomiędzy poszczególnymi osobami. Kim byli dla siebie kolejni władcy? Wiesz już?

Zastanów się teraz, jak nazywamy taką monarchię, w której władzę syn dziedziczy po ojcu, tak jak było to w dynastii Piastów? Zaznacz prawidłową odpowiedź:



Prawda/Fałsz	
	Monarchię, w której władzę syn dziedziczy po ojcu, nazywamy monarchią rodzinną
	Monarchię, w której władzę syn dziedziczy po ojcu, nazywamy monarchią stanową
	Monarchię, w której władzę syn dziedziczy po ojcu, nazywamy monarchią dziedziczną

Wiesz już zatem, że monarchia Piastów była monarchią dziedziczną. Teraz obejrzyj poniższy film, a następnie odpowiedz na pytanie, czym była **monarchia elekcyjna**.

➔ **Wolne elekcje**

Prawda/Fałsz	
	Monarchia elekcyjna to taka monarchia, w której króla wybiera określona grupa osób.
	Monarchia elekcyjna to taka monarchia, w której królem zostaje ten, kto najlepiej wykona ustalone zadanie.
	Monarchia elekcyjna to taka monarchia, w której królem zostaje ten, kto wykaże się największą wiedzą



Elekcja Stanisława Augusta Poniatowskiego, Bernardo Bellotto / domena publiczna

Zaznacz, które zdanie jest prawdziwe a które fałszywe:

Prawda/Fałsz	
	Tron polski stał się elekcyjny, ponieważ Władysław Jagiełło miał za dużo synów i nie wiedział kogo wybrać królem.
	Możnowładcy wybierali królów wyłącznie spośród Jagiellonów. Dlatego można odnieść wrażenie, że była to monarchia dziedziczna.
	W zamian za wybór Zygmunta Augusta na tron polski, Zygmunt Stary dał każdemu szlachcicowi beczkę miodu.
	W elekcji po śmierci Zygmunta August mógł uczestniczyć każdy chętny książę spoza Polski.
	Elekcja królewska odbywała się w Gdańsku.

Uzupełnij poniższy tekst następującymi wyrazami: **prymas, głosowania, pola elekcyjnego, Europie, szlachcic**

Po śmierci Zygmunta Augusta w 1572 roku szlachta postanowiła więc udać się na elekcję. Miejscem wyboru stała się wieś Kamień pod Warszawą. Wybór nowego władcy odbywał się w kwietniu i maju 1573 roku. Na miejsce mógł przybyć każdy, stąd prawdopodobnie liczba głosujących przekroczyła 100 tys. co w ówczesnej było rzeczą niespotykaną! Taką elekcję nazywaliśmy elekcją viritim. W żadnym państwie, aż tak duża ilość osób nie wpływała na wybór władcy. Było to wielkie przedsięwzięcie organizacyjne. Wszystkim zajmował się marszałek wielki koronny. Na środku stała szopa, w której obradowali senatorowie. To przed nimi występowali posłowie, czyli przedstawiciele kandydatów do tronu. Przed szopą, w tak zwanym Kole, zasiadała przybyła na elekcję szlachta, do której przychodzili senatorowie opowiadając o tym co mówili posłowie. Następnie, po kilku dniach dyskusji dochodziło do Wygrywał ten kandydat, którego poparła zdecydowana większość województw. Wybór ogłaszałPolski, arcybiskup gnieźnieński.



Pole elekcyjne w czasie elekcji Augusta II Mocnego, Jan Piotr Norbel / domena publiczna

Przypomnij sobie teraz jak przebiegała elekcja. Uszereguj poszczególne czynności w kolejności od najwcześniejszej:

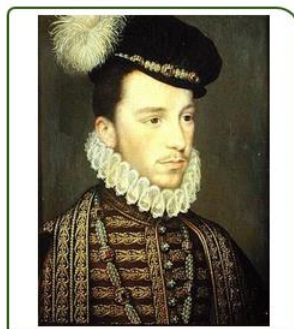
	Głosowanie
	Wystąpienie posłów kandydatów zagranicznych
	Otwarcie obrad przez marszałka wielkiego koronnego
	Dyskusja w województwach
	Ogłoszenie wyniku
	Przybycie szlachty i senatorów

O tron Rzeczypospolitej podczas pierwszej wolnej elekcji najzacieklej¹ walczyli trzej monarchowie: Jan III Waza ze Szwecji, Henryk Walezy z Francji i Ernest Habsburg z Monarchii Habsburgów. Przeczytaj poniższe opisy poszczególnych bohaterów, a następnie dopasuj opis do właściwego obrazu.

Henryk Walezy - francuski książę, syn Henryka II i Katarzyny Medycejskiej. Świetnie wykształcony, kochał literaturę i sztukę, nie lubił polowań i turniejów rycerskich. Gdy starał się o polski tron, był jeszcze bardzo młody. Nosił niewielki zarost. Miał swoją ulubioną małpkę, z którą często pojawiał się w towarzystwie.

Jan III Waza - mąż Katarzyny Jagiellonki, córki Zygmunta Starego, król Szwecji. Interesował się sztuką i architekturą, a także historią i teologią. Był ojcem późniejszego króla Polski, Zygmunta III Wazy. Miał długą rudą brodę i sumiaste wąsy.

Ernest Habsburg - syn cesarza Maksymiliana II Habsburga, arcyksiążę Austrii. Człowiek szalenie pobożny i dobrze wykształcony. Kilkakrotnie próbował zostać polskim królem. Gdy to się nie udawało, został gubernatorem w Niderlandach Hiszpańskich. Nosił brodę i wąsy.



Po długim głosowaniu, **9 maja 1573 roku** polska i litewska szlachta wybrała na króla księcia francuskiego **Henryka Walezego**. Aby można było go ogłosić królem, jego poseł musiał zaprzysiąc tak zwane **pacta conventa**. Czym były pacta conventa? Poniżej

¹ Zaciekle – robić coś uparcie, z determinacją, zawzięcie.

zobaczysz fragment tego dokumentu. Przeczytaj i zastanów się, czym był. Zaznacz prawidłową odpowiedź.

4. Aby naszym kupcom wolno było jeździć do Francji na jaki nowy zawołany jarmark, a stamtąd do Aleksandrii równo z kupcami francuskimi.

5. Aby król do Korony z państw swych powinien był wnosić na każdy rok czterokroć sto tysięcy i pięćdziesiąt tysięcy złotych.

7. Aby Akademię Krakowską restaurował i ludzie uczone w niej kosztem swym chował.

9. Aby tu cudzoziemców żadnych król nie chował, a te co by z nim przyjechali,

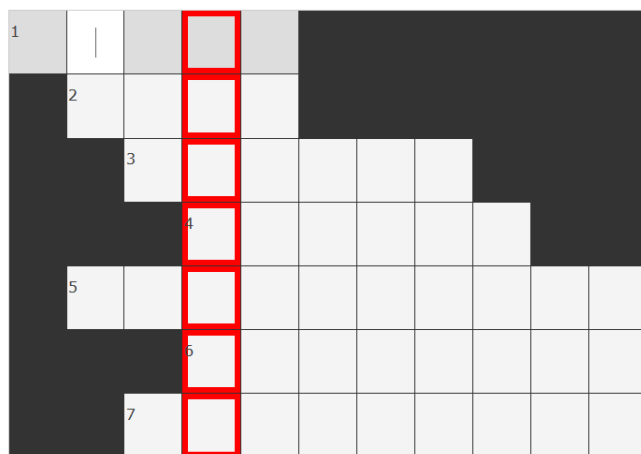
żeby precz odesłał, zapłaciwszy im ze skrzynki swej, którym żadnych dzierżaw i urzędów żeby nie dawał, tylko wedle praw koronnych.

Pacta conventa to dokument, w którym...

- a) ...szlachta spisywała swoje żądania i oczekiwania wobec króla
- b) ...król spisywał swoje obietnice, które złożył w czasie wyborów
- c) ...król spisywał czego na pewno nie zrobi będąc władcą

W czasie zjazdu elekcyjnego zgromadzona szlachta uchwaliła także tak zwane **artykuły henrykowskie**. Był to zbiór zasad i obowiązków, jakich król musiał przestrzegać. Obowiązkiem każdego władcy było ich zaprzysiężenie (czyli złożenie obietnicy, że będzie się je stosować).

Przypomnij sobie wiadomości z lekcji, a następnie rozwiąż krzyżówkę:



Hasło:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Poziomo

1. Przedstawia kandydata na króla
2. ... elekcyjne, na tym miejscu odbywają się wybory
3. Imię króla wybranego w czasie elekcji w Warszawie
4. Dawna stolica Polski z zamkiem na Wawelu
5. Ogłaszał wybór nowego króla, pełnił funkcję interrexa
6. Założyciel dynastii Jagiellonów
7. Prowadził obrady w czasie elekcji królewskiej